

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/125/2023
Identifikačné číslo spisu:	8719202152
Dátum vydania rozhodnutia:	27.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Peter Brňák
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8719202152.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu M. A., narodeného XX. Y. XXXX, Z., Q.. XX/X, P. P., zastúpeného STANĚK VETRÁK & PARTNERI, s.r.o., Bratislava, Dunajská 15, IČO: 36795038, v mene ktorej koná advokátka a konateľka JUDr. Miriam Staněková, proti žalovaným 1/ AUTONOVA, s.r.o., Poprad, Priemyselná areál Východ, súp. č. 3406, IČO: 31649513, zastúpenej advokátom JUDr. Jurajom Lukáčom, Poprad, Námestie sv. Egídia 11/6, IČO: 42421152, 2/ Slovenskej republike, zastúpenej Správou Tatranského národného parku so sídlom v Tatranskej Lomnici, Tatranská Lomnica č. 14066, Vysoké Tatry, IČO: 54435293, zastúpenej advokátom JUDr. Marekom Radačovským, Košice, Žriedlová 3, IČO: 35553961, za účasti Krajského prokurátora Prešov, Prešov, Masarykova 16, o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva, vedenej na Okresnom súde Poprad pod sp. zn. 17C/15/2019, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 30. júna 2022 sp. zn. 5Co/26/2021-1013, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovaní 1/ a 2/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Poprad (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvostupňový súd“) rozsudkom z 22. septembra 2020 č. k. 17C/15/2019-808 zamietol žalobu a žalovaným 1/ a 2/ (ďalej spolu aj „žalovaní“) priznal náhradu trov konania.

1.1. Uviedol, že žalobca sa domáhal určenia, že bližšie označené nehnuteľnosti v podiele 1/1 patria do dedičstva po nebohej G. A., rod. Q., narodenej XX. B. XXXX, zomrelej XX. Q. XXXX, naposledy bytom K., M.. Prvostupňový súd v podstatnom ustálil, že žalobe nebolo možné vyhovieť z dôvodu nepreukázania naliehavého právneho záujmu, nedostatku vecnej legitímácie a napokon z dôvodu nepreukázania, že nedošlo k strate vlastníckeho práva G. A. konfiškáciou.

1.1.1. Pri posudzovaní naliehavého právneho záujmu na určenie, že veci patria do dedičstva po neb. G. A. vychádzal z ust. § 137 písm. c) CSP a slovenských súdnych autorít (4Cdo/112/2016 a I. ÚS/482/2013)

a konštatoval, že pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide predovšetkým o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva, a či snád' len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude nasledovať iné súdne konanie. V konaniach o určenie, že vec patrí do dedičstva po poručiteľovi i vyhovujúci výrok rozsudku nemusí znamenať, že v čase vyhlásenia rozsudku nie je vlastníkom veci žalovaný (súčasný vlastník veci zapísaný na liste vlastníctva). Uvedené sa teda podľa súdu prvej inštancie mína účelu určovacej žaloby, vytvára pocit neistoty, vytvára priestor na ďalšie súdne spory, pričom zmyslom určovacej žaloby je vytvárať právnu istotu zbytočne nerušenú pretrvávajúcimi spormi. Vzhľadom na uvedené uzavrel, že žalobca nepreukázal naliehavý právny záujem na určení, že veci patria do dedičstva po nebohej G. A..

1.1.2. Ďalej sa súd prvej inštancie zaoberal aktívnou vecnou legitímáciou žalobcu, ktorú považoval za spornú, nakoľko žalobca nepreukázal, že je skutočne dedičom po poručiteľke, a tiež bolo sporné, či neexistujú aj prípadní ďalší dedičia, ktorí by mali byť súčasťou tohto konania buď na strane žalobcov, alebo žalovaných, nakoľko v zmysle ustálenej judikatúry, musí byť rozsudok o určení, že vec patrí do dedičstva záväzný pre všetkých dedičov poručiteľa.

1.1.3. Vo vzťahu k strate vlastníckeho práva konfiškáciou nehnuteľností súd prvej inštancie uviedol, že táto nepochybne bola preukázaná. Napriek tvrdeniam žalobcu, že ku konfiškácii platne nedošlo, žalobca podľa záverov súdu prvej inštancie v tomto smere neunesol dôkazné bremeno, naopak, z prostriedkov procesného útoku a prostriedkov procesnej obrany, ktoré boli v prevažnej časti totožné, bolo preukázané, že nebohá G. A. stratila vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam konfiškáciou podľa nariadenia Slovenskej národnej rady č. 104/1945 Sb. SNR. Teda v čase smrti nebohej G. A. dňa XX. Q. XXXX nebohá G. A. nebola vlastníkom sporných nehnuteľností, preto nemožno vyhovieť žalobe o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po nebohej G. A..

1.2. Výrok o trovách konania odôvodnil tak, že úspešným žalovaným súd priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu. O výške trov konania súd rozhodne uznesením po právoplatnosti rozsudku.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 30. júna 2022 sp. zn. 5Co/26/2021-1013 prvostupňový rozsudok potvrdil a priznal žalovaným náhradu odvolacích trov.

2.1. Najskôr uviedol, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo strany na spravodlivý proces. Poukázal na ust. § 387 ods. 2 CSP a uviedol, že sa v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, preto sa obmedzil len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia.

2.2. Ďalej uviedol, že z listinných dôkazov založených v súdnom spise (č. l. 11, 19, 21) vyplýva, že starým otcom žalobcu bol Q. A., ktorý síce bol ženatý s G. Q., no G. A., rod. Q., ktorá by mala byť, ako uvádza žalobca v podanom návrhu, výlučnou vlastníčkou predmetných nehnuteľností, mala muža menom K. a nie Q.. Vyššie uvedené skutočnosti tak vzbudzovali dôvodné pochybnosti, či je žalobca skutočne potomkom zosnulej G. A., rod. Q.. Pokiaľ žalobca tvrdil, že dôkazy, ktoré súdu prvej inštancie predložil sú poväčšine listinné dôkazy, u ktorých platí prezumpcia správnosti, odvolací súd uviedol, že v zhode s prvostupňovým súdom nespochybňuje správnosť a pravdivosť údajov uvedených v týchto listinách. Práve naopak, nakoľko súdy považujú údaje uvedené v týchto listinách za pravdivé, obaja v zhode dospeli k záveru, že žalobcovi sa nepodarilo preukázať, že je dedičom po nebohej G. A., rod. Q., keďže zo spomínaných listín nie je možné vyvodit' ucelenú líniu rodu, resp. že otec žalobcu M. A. je osobou totožnou so synom poručiteľky G. A., rod. Q. - M. A.. Aj keď ide o osoby s rovnakým menom, s ohľadom na ďalšie skutočnosti, ktoré vyplynuli z priložených dôkazov, mal odvolací súd za to, že sa nejedná o osoby totožné, a teda že žalobca nie je v príbuzenskom vzťahu s nebohú G. A., rod. Q..

2.3. Žalobcovi sa rovnako nepodarilo preukázať, že by mal byť jediným dedičom po nebohej G. A., rod. Q.. V tejto súvislosti odvolací súd poukázal na ustálenú judikatúru, z ktorej vyplýva, že účastníkmi konania, ktorého meritom je určenie, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi, musia byť všetci do úvahy prichádzajúci dedičia po poručiteľovi, a to buď na strane žalobcov alebo na strane žalovaných, keďže rozsudok musí byť záväzný pre všetkých dedičov. Žalobca súdu prvej inštancie predložil čestné prehlásenie z 27. septembra 2019, v ktorom prehlásil, že vzhľadom na vykonané lustrácie „nemá vedomosť o iných dedičoch po poručiteľovi G. A., rod. Q. ... bola vykonaná lustrácia v

Archíve hlavného mesta K., výsledkom ktorej bolo zistené, že nie je evidovaný dokument týkajúci sa dedičského konania po poručiteli G. A.", dôkazy o týchto lustráciách však nepredložil, pričom na archiváciu dedičských konaní je príslušný súd a nie archív mesta K.. Žalobca najskôr síce tvrdil, že je jediným dedičom po nebohej G. A., rod. Q. a aj čestne prehlásil, že nemá vedomosť o iných dedičoch, avšak súdu prvej inštancie neskôr navrhol, aby zabezpečil dôkazy a vyžiadal si vo vzťahu k A. W. M., A. W. O., A. M. N., A. M. prostredníctvom dožiadania cez Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky právoplatné dedičské rozhodnutie z príslušného súdu v Maďarsku a Rakúsku, čo vzbudzuje dôvodné pochybnosti o pravdivosti tvrdení žalobcu o tom, že je jediným dedičom po nebohej G. A., rod. Q.. Odvolací súd tiež pripomenul, že to bol práve žalobca, ktorý zdôrazňoval, že súd nemôže suplovať a ani na seba preberať úlohu súdneho komisára, príslušného na prejednanie dedičstva a ustáliť okruh dedičov z dôvodov, aby zistil, či účastníkmi konania sú všetci dedičia, pretože by takýmto svojím postupom zasiahol do princípu zákonného sudcu, keďže len sudca ustanovený v rámci dedičského konania je oprávnený ustáliť okruh dedičov. Žalobca tiež v zmysle ustanovenia § 79 CSP navrhol, aj keď mal za to, že na prejednanie sporu postačuje preukázanie, že žalobca je potenciálnym oprávneným dedičom po poručiťelke a aj vzhľadom na to, že žalobca nemá právomoci súdneho komisára vo vzťahu k prieskumu okruhu dedičov, aby súd pripustil na strane žalovaných nasledovné osoby, ktoré by mohli prichádzať do úvahy ako potenciálni dedičia po poručiťelke: O. M. A., Y. A.. Z bolo zrejmé, že ani samotný žalobca nemal vedomosť o tom, či sa jedná o skutočných dedičov po poručiťelke alebo nie. Navyše, v prípade osôb, ktoré žalobca navrhol pripustiť na stranu žalovaných, nebolo zrejmé po akom konkrétnom potomkovi po poručiťelke by navrhované osoby mali byť. Pochybnosti tiež vzbudzuje návrh žalobcu na pripustenie „len“ dvoch osôb do konania na strane žalovaných, aj keď samotný žalobca navrhoval vykonať dokazovanie vo vzťahu k štyrom osobám, ktoré by mohli byť potencionálnymi dedičmi. V tejto súvislosti považoval odvolací súd vyššie uvedený postup žalobcu (keď najskôr sám tvrdil, že je jediným dedičom a súčasne aj súdu doložil čestné prehlásenie o tom, že nemá vedomosť o ďalších dedičoch po poručiťelke a následne žiadal súd prvej inštancie o zabezpečenie a vykonanie dôkazov vo vzťahu k ďalším potencionálnym dedičom, pričom pritom vyslovene namietal, že takýmto postupom by konajúci súd zasiahol do princípu zákonného sudcu a prekročil svoje právomoci) za prinajmenšom rozporuplný, pričom žalobca súdu ani nijakým spôsobom nepreukázal príbuzenský vzťah k týmto navrhovaným osobám, čo vzbudzovalo ďalšie pochybnosti o pôvode žalobcu a jeho príbuzenskom vzťahu k nebohej G. A., rod. Q.. Odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie uzavrel, že žalobca neunesol dôkazné bremeno, ktoré leží práve na ňom ako na iniciátorovi sporu, keďže sa mu nepodarilo jednoznačne, bez akýchkoľvek pochybností preukázať, že je skutočne vnukom zosnulej G. A., rod. Q.. Žalobcom predložené dôkazy vzbudzovali dôvodné pochybnosti o pravdivosti jeho tvrdenia o príbuzenskom vzťahu s nebohcou W. G. A., rod. Q. a neustaľujú nespochybniteľný priebeh rodinnej genézy, ktorá by jednoznačne a bez akýchkoľvek pochybností preukazovala legitímne nástupníctvo žalobcu.

2.4. Odvolací súd interpretujúc inštitút dôkazného bremena zdôraznil, že predmetom tohto konania je určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiťelke, v ktorom ako v civilnom sporovom konaní platí princíp kontradiktórnosti konania, a teda nie je úlohou súdu, ale procesných strán a ich procesnej diligencie, aby zabezpečili dôkazy na podporu svojich tvrdení. Odvolací súd preto v otázke aktívnej vecnej legitímácie dospel k rovnakému záveru ako aj súd prvej inštancie, a to že táto v danom konaní nie je daná.

2.5. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozhodnutiu odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) rozsahom obsiahle dovolanie (na 19 stranách), a to podľa § 420 písm. f) CSP. Navrhol, aby dovolací súd zrušil obe rozhodnutia nižších súdov a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Po rekapitulácii priebehu súdneho konania v podstatnom namietal arbitrárnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, ktorý sa dostatočne nevysporiadal s argumentami uvádzanými žalobcom v odvolaní, ako aj nesprávne zistený skutkový stav. Cez prizmu jeho predsúdnej skutkovej a právnej argumentácie polemizoval so skutkovými a právnymi závermi nižších súdov a spochybňoval správnosť súdneho rozhodnutia. V tejto súvislosti vytykal odvolaciemu súdu, „že sa v plnom rozsahu stotožnil s Rozsudkom prvostupňového súdu:

- a) Prvostupňový súd došiel k nesprávnemu právnemu posúdeniu o otázke naliehavého právneho záujmu na podaní žaloby, čím zo strany Prvostupňového súdu došlo k odopretiu spravodlivosti Dovolateľovi ;
- b) Prvostupňový súd nesprávne právne posúdil otázku vecnej legitímácie;
- c) zo strany Prvostupňového súdu došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu o otázke konfiškácie majetku - Nehnuteľností Poručiteľa;
- d) Prvostupňový súd nevykonával potrebné navrhované dôkazy potrebné na zistenie podstatných skutočností - okruhu dedičov Poručiteľa, čím zo strany súdu došlo k odopretiu spravodlivosti Dovolateľa;
- e) Prvostupňový súd nepripustil do konania ďalších účastníkov konania, čím porušil právo Dovolateľa na spravodlivý proces;
- f) Prvostupňový súd svoje podstatné závery o konfiškácii majetku Poručiteľa riadne neodôvodnil, čo vzbudzuje obavu z nepreskúmateľnosti Rozhodnutia prvostupňového súdu a k tomu sa viažucu nepreskúmateľnosť Rozsudku Odvolacieho súdu a tým k porušeniu práva na spravodlivý proces;
- g) Prvostupňový súd nezohľadnil okolnosti na strane Dovolateľa a svojím formalistickým prístupom mu zamedzil prístupom k súdu - čím zasiahol do práva Dovolateľa na spravodlivý proces.
- h) Prvostupňový súd na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam"

4. Žalovaná 1/ vo svojom stanovisku k dovolaniu žalobcu navrhla, aby dovolací súd dovolanie odmietol resp. zamietol, nakoľko považuje napadnutý rozsudok za správny, zákonný, náležité odôvodnený a za spravodlivý. Uviedla, že „[p]rejavý snahy žalobcu preniesť zodpovednosť za svoj neúspech v spore na súd prvej inštancie a na žalovaného považujeme za neprípustné". Ďalej uviedla, že meritórny dôvod zamietnutia žaloby spočíval v neunesení dôkazného bremena preukázania žalobcovho platného právneho nástupníctva s úplným okruhom dedičov v konaní, na čo dovolateľ nereagoval.

5. Žalovaná 2/ vo svojom stanovisku k dovolaniu žalobcu navrhla, aby dovolací súd odmietol dovolanie a priznal jej náhradu dovolacích trov. V podstatnom poukázala na to, že rozhodnutia nižších súdov sú „riadne odôvodnené, zákonné a správne". Uviedla, že žalobca „nepreukázal okruh dedičov po W. A., ba dokonca ani hodnoverne nepreukázal skutočnosť, že by mal byť jej dedičom. ... Žalobca žiadosť o lustráciu a odpoveď na túto žiadosť podľa našich vedomostí do súdneho spisu nedoložil ... Dávame do pozornosti súdu, že zamietnutie žaloby z dôvodu, že žalobca neoznačil ako účastníkov konania všetkých potenciálnych dedičov, bolo rozhodnutie správne a zákonné. Toto naše tvrdenie opierame o genealogickú tabuľku rodokmeňa W. A., ktorú do spisu doložil žalovaný 1. K tomuto dôkazu sa žalobca v dovolaní nevyjadruje, je však jednoznačným dôkazom toho, že dedičov po G. A. je oveľa viac, ako tvrdí žalobca, pričom jeho tvrdenie obsiahnuté v Čestnom vyhlásení zo dňa 27. 09. 2019 (že žalobca má byť jediným dedičom po G. A.) je jednoducho nezmysel ...". V ďalšom zopakovala jej predsúdnú argumentáciu.

6. Krajský prokurátor sa k dovolaniu nevyjadril.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd" alebo „dovolací súd") ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo, a dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolací súd nie je súdom tretej inštancie, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (viď napríklad rozhodnutia sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (1Cdo/6/2014, 3Cdo/209/2015, 3Cdo/308/2016, 5Cdo/255/2014).

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je skôr reštriktívny výklad (1Cdo/26/2017, 2Cdo/154/2017, 3Cdo/42/2017, 4Cdo/209/2017, 5Cdo/12/2017, 7Cdo/163/2017, 8Cdo/73/2017).

10. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

11. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11.1. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

12. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (1Cdo/42/2017, 2Cdo/20/2017, 3Cdo/41/2017, 4Cdo/131/2017, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto aj v danom prípade skúmal opodstatnenosť argumentácie žalobcu, že v konaní došlo k nim tvrdeným vadám zmätočnosti.

13. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom. Dovolací súd je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP).

14. V danom prípade žalobca vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, keď v podstate namietal arbitrárnosť napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, ktorý sa dostatočne nevysporiadal s argumentami uvádzanými žalobcom v odvolaní, ako aj nesprávne zistený skutkový stav. Vytýkal nižším súdom, že nesprávne právne posúdili otázku naliehavého právneho záujmu, otázku vecnej legitimácie, otázku konfiškácie majetku, že prvostupňový súd nevykonával navrhované dôkazy potrebné na zistenie okruhu dedičov, že nepripustil do konania ďalších účastníkov konania, že riadne neodôvodnil závery o konfiškácii majetku, že nezohľadnil okolnosti na strane žalobcu a na základe vykonaných dôkazov dospel k nesprávnym skutkovým zisteniam (bod 3.).

15. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu v prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

16. Dovolací súd v súvislosti s namietanými vadami v procese zisťovania skutkového stavu a v procese dokazovania uvádza, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie

nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnenýprehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Dovoláním sa preto v zásade nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie, ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v prejednávanej veci nezistil.

17. Z hľadiska obsahu podaného dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) žalobca výhradami k právnym záverom nižších súdov a polemikou s nimi (pozri body 3. a 14.) spája svoje presvedčenie, že súdy zasiahli do jeho práva na spravodlivý súdny proces (§ 420 písm. f) CSP), hoci v skutočnosti tieto jeho výhrady smerujú prevažne k namietaniu nesprávneho právneho posúdenia veci. V tejto súvislosti najvyšší súd uvádza, že realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi v zásade neznemožňuje právnym posúdením. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Nesprávne právne posúdenie veci preto v zásade nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP (viď aj R 24/2017).

18. Podľa názoru vec prejednávajúceho dovolacieho senátu i keď nepreskúmateľnosť, arbitrárnosť resp. nedostatok dôvodov je takým nesprávnym procesným postupom, ktorý je spôsobilý znemožniť sporovej strane, aby uplatňovala svoje procesné práva v takej miere, že to má za následok porušenie práva na spravodlivý proces, v prejednávanej veci o taký prípad nešlo. Dovoláním napádaný rozsudok totiž uvádza skutkový stav, ktorý považoval odvolací súd za rozhodujúci, stanoviská strán sporu k prerokúvanej veci, výsledky vykonaného dokazovania, obsah odvolania i rozhodujúce skutočnosti, na základe ktorých vyvodil svoje právne závery vysvetlené v odôvodnení. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvej inštancie a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca spätosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu. Odvolací súd za nosné dôvody pre potvrdenie prvostupňového rozsudku považoval predovšetkým nedostatok vecnej legitímácie na strane žalobcu a v tejto súvislosti aj nesplnenie podmienky účasti všetkých subjektov právneho vzťahu, ktoré skutočnosti podrobnejšie v okolnostiach posudzovanej veci rozviedol (pozri body 20. až 33. odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia). V ďalšom nie právne nekonformným spôsobom interpretoval inštitút dôkazného bremena, komu svedčí, princíp kontradiktórnosti konania a s poukazom na dovolacie rozhodnutie 2Cdo/205/2009 aj súdny prieskum vecnej legitímácie (body 34. až 40. odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia).

18.1. Najvyšší súd už v uznesení z 27. marca 2019 sp. zn. 8Cdo/28/2019 okrem iného uviedol, že „ak na jednej strane sporu vystupuje viac subjektov, hovoríme o procesnom spoločenstve, o tzv. subjektívnej kumulácii v civilnom procese. Táto môže vzniknúť už podaním žaloby, keď žalobu podá viac subjektov na strane žalobcu alebo žalobca v žalobe žaluje viac subjektov na strane žalovaného, alebo až počas konania postupom podľa § 79 C.s.p. (pristúpenie ďalšieho subjektu do konania) alebo § 166 C.s.p. (spojenie vecí). Zákon rozlišuje procesné spoločenstvo samostatné (pozri § 76 C.s.p.), nerozlučné spoločenstvo (pozri § 77 C.s.p.) a nútené spoločenstvo (pozri § 78 C.s.p.). O nútené procesné spoločenstvo ide vtedy, keď hmotnoprávna vecná legitímácia svedčí v spore viacerým subjektom, a teda ak je z hľadiska hmotného práva potrebné a nevyhnutné, aby žalobu uplatnilo viacero

subjektov spoločne, alebo ak je pre úspech v spore nevyhnutné žalovať viacero subjektov. Ak súd zistí, že nie je splnená podmienka účasti všetkých subjektov právneho vzťahu, žalobu zamietne (súd nemôže návrhu vyhovieť pre nedostatok vecnej legitímácie vyplývajúcej z hmotného práva). Preskúvanie vecnej legitímácie, či už aktívnej (existencia tvrdeného práva na strane žalobcu), alebo pasívnej (existencia tvrdennej povinnosti na strane žalovaného) je imanentnou súčasťou každého súdneho konania. Súd vecnú legitímáciu skúma vždy aj bez návrhu a aj v prípade, že ju žiaden z účastníkov konania (strán sporu) nenamieta. ... Právny záujem, ktorý je podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 137 písm. c) C.s.p. (predtým § 80 písm. c) O.s.p.), musí byť naliehavý. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva a či snáď len zbytočne nevyvoláva konanie, po ktorom bude musieť aj tak nasledovať iné (ďalšie) súdne konanie alebo konania. Naliehavý právny záujem je spravidla daný v prípade, ak by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené alebo ak by sa bez tohto určenia stalo jeho právne postavenie neistým (porovnaj R 17/1972). Za nedovolenú možno považovať určovaciu žalobu, pokiaľ neslúži potrebám praktického života, ale len k zbytočnému rozmnožovaniu sporov; ak však určovacia žaloba vytvára pevný právny základ pre právny vzťah strán sporu, je prípustná aj napriek tomu, že je možná (prípadne) aj iná žaloba (pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky publikované v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/1996). Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, zapaľuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti prejednávanej veci vedúce k sporu medzi stranami a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý tento spor rieši (odstraňuje neistotu vzťahu sporových strán alebo vytvára pevný základ pre jeho usporiadanie). Rešpektujúc zásadu hospodárnosti konania sa súd musí zaoberať otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe už po začatí konania, pričom naliehavý právny záujem na požadovanom určení musí byť daný aj v čase rozhodovania (rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Cdo/264/2007, 5Cdo/31/2011, 4Cdo/111/2008) ... Súd je ... povinný skúmať vecnú legitímáciu (a tým aj splnenie podmienky účasti všetkých subjektov právneho vzťahu v spore) aj bez návrhu a aj v prípade, že ju žiaden z účastníkov konania (strán sporu) v konaní nenamietal. Súd žalobu (bez ďalšieho) zamietne, ak nie je splnená podmienka účasti všetkých týchto subjektov v spore (§ 78 ods. 2 C.s.p.). Pokiaľ ide o naliehavý právny záujem na žalovanom určení, tento je podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby v zmysle § 137 písm. c) C.s.p. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že tzv. určovacia žaloba [na rozdiel od ostatných typov žalôb uvedených v § 137 písm. a), b), d) C.s.p.] má miesto iba za predpokladu, že žalobca má naliehavý právny záujem o požadovanie určenia existencie alebo neexistencie právneho vzťahu alebo práva. Je preto primárnou povinnosťou všeobecných súdov, aby sa pri rozhodovaní o určovacej žalobe vysporiadali najprv s otázkou (ne) existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu. O vecnej opodstatnenosti žaloby môžu rozhodovať až po zistení, že naliehavý právny záujem je daný. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej doterajšej judikatúre už vyslovil právny názor, podľa ktorého ak všeobecné súdy postupujú tak, že rozhodnú o vecnej opodstatnenosti určovacej žaloby bez toho, aby dospeli k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu, porušia tým základné právo na súdnu ochranu ďalšieho účastníka konania [spravidla žalovaného (II. ÚS 382/2010)]. Ak žalobca neosvedčí svoj naliehavý právny záujem o ním požadované určenie, ide o samostatný a prvoradý dôvod zamietnutia žaloby. Pokiaľ teda súd dospeje k záveru, že tá-ktorá určovacia žaloba nie je z dôvodu nedostatku naliehavého právneho záujmu o požadované určenie spôsobilým alebo prípustným prostriedkom ochrany práva, zamietne žalobu bez toho (a bez ohľadu na to, či neexistenciu naliehavého právneho záujmu žalovaný namietal), aby sa zaoberal meritom veci (pozri rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Cdo/241/2008).

18.2. V podobných procesných súvislostiach postupovali aj nižšie súdy, ktoré (iba) reflektovali na obsah žaloby a správanie sa žalobcu v priebehu konania, ktorý najskôr tvrdil, že je jediným oprávneným dedičom po G. A., pričom explicitne uviedol, že súd nie je oprávnený v konaní zisťovať a vyhodnocovať okruh dedičov, to nie je úlohou súdu, ale procesných strán a vecou ich procesnej diligencie, aby zabezpečili dôkazy na podporu svojich tvrdení. Súdu tiež doložil čestné prehlásenie o tom, že nemá vedomosť o ďalších dedičoch po poručníčke, avšak neskôr žiadal súd prvej inštancie o zabezpečenie a

vykonanie dôkazov vo vzťahu k ďalším potencionálnym štyrom dedičom, pričom voči dvom z nich navrhol ich pripustenie do konania na strane žalovaných, hoci nebolo zrejme po akom konkrétnom potomkovi po poručiteľke by navrhované osoby mali byť. S návrhom žalobcu sa prvostupňový súd dňa 22. septembra 2020 procesne vysporiadal tak, že ho zamietol s tým, že nie je úlohou súdu, aby zabezpečoval pre žalobcu dôkazy, ktoré ako prostriedky procesného útoku má predkladať súdu sám žalobca, navyše žalobca sám explicitne popieral takúto úlohu súdu. Podľa názoru dovolacieho súdu v danej veci zistené skutkové a právne závery nemožno považovať za celkom zjavne nedôvodnené, či arbitrárne. Dovolateľ preto nedôvodne argumentoval, že rozhodnutie odvolacieho (prvostupňového) súdu je nepreskúmateľné, arbitrárne, či nedostatočne odôvodnené. Dovolací súd pripomína, že za vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP v žiadnom prípade nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv sporovej strany, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom.

19. Nad rámec veci dovolací súd dodáva, že v otázke okruhu sporových strán v konaní o určenie, že vec patrí do dedičstva, panuje v rámci slovenskej súdnej rozhodovacej praxe zhoda v tom, že stranami sporu musia byť všetci dedičia po poručiteľovi, a to z dôvodu, že až do vyporiadania dedičstva sú všetci dedičia považovaní za vlastníkov tejto veci a majú postavenie tzv. nerozlučných, resp. nútených spoločníkov podľa § 78 CSP (R 49/1982, 8Cdo/94/2018, 8Cdo/28/2019, III. ÚS 93/2019). Ak pre uvedený nedostatok vecnej legitímácie dôjde k zamietnutiu žaloby podľa uznesenia Ústavného súdu SR z 09. júna 2011 sp. zn. II. ÚS 260/2011 neúspešnému žalobcovi nič nebráni podať správne novú žalobu o určenie, že sporná vec, resp. nehnuteľnosť patrí do dedičstva po poručiteľovi, a to tak, že stranami sporu budú (už) všetci do úvahy prichádzajúci dedičia, ktorých procesné postavenie pritom reálne bude závisieť od toho, či majú rovnaký alebo odlišný názor vo veci samej.

20. Dovolací súd odmieta dovolanie, ak a/ bolo podané oneskorene, b/ bolo podané neoprávnenou osobou, c/ smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné, d/ nemá náležitosti podľa § 428, e/ neboli splnené podmienky podľa § 429 alebo f/ nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až 435 CSP.

21. Najvyšší súd vzhľadom na vyššie uvedené odmietol dovolanie žalobcu podľa § 447 písm. c) CSP.

22. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.